

Oponentský posudek bakalářské práce Anny Bartošové „Že prej jsem básník – ó dík, jak krásný“: Rapové texty Prago Union jako poetické dílo s didaktickým potenciálem

ÚČLK FF UK

Cíl práce, její účel a směřování

Cílem práce je analýza vybraných rapových textů hiphopového seskupení Prago Union (s ambicí zobecnit textovou poetiku Adama Svatoše tak vůbec) a navrhnout jejich možnou využitelnost ve výuce. Cíl je deklarován jasně, je funkční a celá práce k němu směřuje. Tím zároveň plní i účel „výletu“ mimo tradiční literární výukový materiál, a to směrem do oblasti, která je nynějším žákům a studentům blízká, ale zároveň nemá vypracovaný ustálený akademický koncept interpretace, ba ani její pojmosloví. V tomto je práce velmi odvážná a přínosná.

Metodologie a práce s odbornou literaturou

Práce je v jádru založena na interpretaci zvolených textů, k nimž se přistupuje z hlediska soudobých konceptů interpretace poezie. Proto se práce opírá o všechny důležité (ve smyslu „jádrové“ – core books) práce o interpretaci poezie/lyriky, které jsou v českém kontextu relevantní. Aplikace interpretačních konceptů lyriky/poezie na rapové texty nicméně není ani trochu mechanická; autorka prokazuje až nebývalou schopnost odstínit to, co platí pro tradiční poezii i rap, od oblasti, kde rap nabývá specifické rysy, a to ať skrze performanci, provázanost na beat namísto na metrum či intonaci, anebo skrze bytostnější vazbu textu na osobnost rapujícího interpreta. Jako velmi funkční – a na bakalářskou práci až nezvykle promyšlený a pokročilý – se mi jeví výchozí teoretický rámec, který dobře z teorie lyriky přebírá vše podstatné, co lze na rapové texty produktivně interpretačně aplikovat. I míra porozumění těmto teoretizacím poezie je na bakalářský stupeň pozoruhodně vysoká.

Základem výkladu je sémantická analýza zvolených textů. Je prováděna zevrubně, se zohledněním všech nosných aspektů, a zároveň i přehledně z hlediska výkladového členění. Autorka je schopná nad konkrétními texty vidět obecnější jevy a tyto jevy pozoruhodně uchopovat a zřetelně vykládat. Původně jsem měl pocit, že autorka bude muset sklenout až příliš rozsáhlý a vysoko posazený oblouk od Cullera či Červenky k rapovým textům a že je škoda, že si nevypomáhá mezipilířem, kterým je akademická literatura věnovaná písňovým textům, převážně rockové či popové proveniencí¹, anebo přímo rapu, byť z pozic estetiky, a ne analýzy textů². Ve výsledku je vidět, že Anna Bartošová tento úrok či mezistupínek nepotřebovala a že dokázala daný oblouk sklenout sama a bez pomoci.

¹ Např. S. Frith: ‘Songs as Texts’, in *Performing Rites*. Cambridge: Harvard University Press, 1996, s. 158-181; Middleton, R.: *Reading Pop: Approaches to Textual Analysis in Popular Music*. Oxford: Oxford University Press, 2000; Griffiths, D.: ‘From Lyric to Anti-lyric: analysing the words in pop song’, in A. Moore (ed.): *Analysing Popular Music*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 39-59; C. Pence (ed.): *The Poetics of American Song Lyrics*. Jackson: University of Mississippi Press, 2012; Muldoon, P.: *The Word on the Street: Rock Lyrics*. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2013; P. Astor – K. Negus: ‘More Than A Performance: Song Lyrics And The Practices of Songwriting’ in L. Marshall – D. Laing (eds.): *Popular Music Matters: Essays in Honour of Simon Frith*. Farnham: Ashgate, 2016.

² R. Schusterman: ‘The Fine Art of Rap’, in *Pragmatist Aesthetics: Living Beauty, Rethinking Art*. Oxford: Blackwell, 1992, s. 201-234. M. Ryyänen: ‘Living Beauty, Rethinking Rap: Shusterman’s Philosophy of Hip Hop Revisited’, *Journal of Comparative Literature and Aesthetics* 42, 2019, č.2, s. 92-102.

Styl a prezentace

Práce je velmi kvalitně napsána (výkladový styl i terminologie a jazyk práce obecně, a to včetně citlivě volených výkladových metafor, např. o výchozích mělkých březích, z nichž se lze teprve vydat na volnou plavbu) i zredigována. Velice drobné výhrady lze mít jen k několika dílčím aspektům: a) Na některých místech práce se vyskytují chyby v interpunkci (např. „Problémy, které vyvstávají v souvislosti s materiálem práce jsou především dva“, s. 9) či ve správném psaní slova („standartně“, s. 11).; b) Ne zcela funkčně je zvolen způsob odkazování ke zdrojům – autorka volí formu odkazu jménem, ale umisťuje tyto údaje pod čáru. Není to funkční proto, že pokud odvádíme čtenářovo oko z hlavního textu pod čáru, měl by mu být nabídnut kompletní bibliografický údaj; jmenné odkazování dává smysl umístit do textu v závorkách; c) Z grafického hlediska je dobře řešeno členění na hlavní kapitoly (včetně funkčního a kreativního využití citátů ve funkci mott), ale u podkapitol (úroveň 1.2.) jsou první řádky výkladového textu příliš nalepeny na název; je to rušivé).

Funkčně vybrané jsou i citáty z tvorby Prago Union. Neplní pouze funkci dokladových ilustrací, ale stávají se předmětem interpretace a podporují srozumitelnost výkladu. Text práce nezahlcují, ale jsou vybírány střídmě a se zřetelem k tomu, co chce výklad sdělit.

Výborný je i samotný výkladový způsob. Práce je poměrně rozsáhlá, ale přitom se čte s chutí až do konce, je dynamická a tón výkladu není ani zaumně vědecký, ale ani příliš zjednodušující či bavičský.

Určité otázky – nikoli výhrady, protože nejsem didaktik – mám směrem k finálnímu a praktickému produktu práce, jímž jsou Pracovní listy. Musím konstatovat, že jsou naprosto invenční, promyšlené a soudobé tím, jak kromě verbální složky dokážou funkčně využívat i obrazová vyjádření a jak každý z listů postupuje zcela jinak (a nejde tedy o mechanické množení). Nicméně dvě verbální formulace se mi zdají jako příliš složité a abstraktní na to, aby s nimi bylo možné oslovit středoškolského studenta: „formulujte, jak subjekt textu vnímá svou tvorbu“ (s. 80); „vysvětlete, jak Daniela Hodrová uvazuje o zobrazení města“ (s. 81). Zbývají jsou opět invenční a precizní, protože přece jen víc nabízejí pomocnou ruku či nejsou formulovány takto abstraktně.

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Práci vnímám jako pozoruhodně zralou, a to jak po stránce kreativních nápadů a dobrých a nosných formulací, tak i po stránce textace těchto kreativních pochodů. Práce dokáže držet koncentraci na stanovená dílčí témata a pokud od nich občas odbíhá, tak jenom trošičku a funkčně. I rozsahem jde práce nad dvojnásobek minimálního rozsahu, díky čemuž vytváří dokončený a funkční celek, a ne verzi ukončenou termínem odevzdání.

Práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnocení známkou **výborně**. Nad to konstatuji, že jde o práci, který výrazně překračuje standardy bakalářských prací na našich studijních programech a práci by šlo obhájit i jako diplomovou. Je navíc užitečná i svou praktickou, didaktickou rovinou. Je-li v současnosti možné bakalářské práce nějak oceňovat, je tato práce přesně tím kandidátem.

V Praze dne 3. 6. 2024

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.